

Глава I. Същност и особености на капитала.

1.1. Същност на капитала като икономическо понятие

Капиталът на фирмата е съвкупност от всички нейни материални и нематериални ценности. Всяка фирма, за да осъществява някаква дейност, се нуждае от капитал.

Като понятие капиталът може да се разглежда в няколко аспекта: От юридическа гледна точка характеризира собствеността на стопанския субект. Като икономическа категория се измерва в парична стойност, като величината му е променлива и зависи от голяма съвкупност от външни и вътрешни фактори.

Съществуват три концепции за същността на понятието капитал, които са залегнали в стандартите на Европейската Икономическа Общност. Те са финансова, материална и работна.

Финансовата концепция - една печалба е придобита само ако финансовата (или паричната) сума на чистите активи в края на периода превишава финансовата (или паричната) сума на чистите активи от началото на периода след приспадане на всякакви разпределения сред собствениците или вложения от същите по време на периода.

Предназначението на капитала на фирмата се изразява в това, че чрез него се финансира изграждането и развитието на стопанската дейност на фирмата. Капиталът на фирмата е гаранция пред кредиторите и чрез свободният капитал ръководството на фирмата реализира стратегията и като създава възможности за растеж и развитие в различни направления.

Капиталът на фирмата в статичен вид е представен в нейния баланс. Активът показва конкретния материален израз на капитала, или с други думи показва как е разпределен съвкупният капитал на фирмата. Пасивът изразява капитала на фирмата от гледна точка на източниците за неговото формиране. Размерът и структурата на капитала не са постоянна величина. Те непрекъснато се променят в следствие на извършваната стопанска дейност.

1.2. Видове капитал

Класификацията на капитала се извършва на базата на различни критерии:

В зависимост от собствеността се подразделя на собствен и привлечен.

Според характера на задълженията капиталът на фирмата се дели на *собствен* и *привлечен*.

В зависимост от участието му в процеса на производство той се разделя на основен и оборотен.

1.3 Източници на формиране на капитал в предприятието

Възможните източници са различни, но те могат да бъдат групирани според следните критерии. Според това дали средствата са от вън или са резултат от собствената дейност, източниците се групират на:

- външни
- вътрешни

Според това какви задължения пораждат различните видове финансираня източниците се групират на:

- собствени
- привлечени

Според срока, за който са ангажирани източниците се групират на:

- дългосрочни
- краткосрочни

От една страна **външните източници** включват капиталите на привлечените нови съдружници, парични средства от емисията на ценни книжа, субсидии. От друга страна са:

- дългосрочните кредити със срок на погасяване над една година;
- краткосрочните кредити -предназначени за текуща фирмена дейност.

От трета страна като източници се използват:

- краткосрочните задължения на фирмата
- безвъзмездно получените средства от държавния бюджет под различна форма.

Два са основните начина за набиране на капитал от вън. Най- често това се осъществява чрез емисията на дългови ценни книжа и на първо място- облигациите.

Вторият основен начин за осигуряване на капитал от вън е чрез емисията на акции (обикновени и привилегировани), които представляват право на собственост върху част от активите на фирмата, респективно върху част от нейния доход. Акциите носят доход под формата на дивидент.

Други външни източници са кредитите - дългосрочни и краткосрочни. Дългосрочните кредити се представят от облигационния кредит. Това е кредит, който се оформя чрез издаването на облигации, които кредитополучателят предоставя на кредиторите си в равностойност на получените от тях средства под формата на кредит при предварително уговорени условия, срок и лихва.

Същността на търговския кредит се изразява в забавяне на плащанията за получени стоки от доставчиците на предприятието, или забавяне на постъпленията на средствата по разплащателната сметка на предприятието за продадените от него стоки. Това е форма на краткосрочно кредитиране.

При банковия кредит кредиторът е банката. Той обикновено се използва за производствени нужди т. е. за развитие, разширение, модернизация на производството. Според сроковете те се делят на:

- краткосрочни - със срок на погасяване до една година
- средносрочни - със срок от една до три години - насочват се към високотехнологични и ефективни инвестиции.
- дългосрочни - със срок между три, десет и повече години. Те са с инвестиционно предназначение.

Следващият външен източник за финансиране са задълженията на фирмата към трети лица. Те включват неизплатените суми на персонал, бюджет и др, . но те са временни тъй като трябва да се погасят до определен срок. В противен случаи се изплащат лихви и др. санкции.

Характерното за **вътрешните източници** на формиране на капитал е, че се основават на собствения капитал и резултатите от стопанската дейност на фирмите. Те включват:

- капитала на собственика
- резерви
- неразпределена печалба
- амортизационните отчисления
- парични постъпления от продажбата на фирмено имущество
- данъчни облекчения

Сред **нетрадиционните източници на финансиране** най-голяма популярност имат:

- лизинга
- факторинга

Лизингът възниква посредством юридически договор за наем между две страни – собственикът (наемодателят на актива) и наемателят на актива, който го използва.

При факторинга една фирма продава своите дългове на друга в момент на задължение, платимо след известен срок. Фирмата купувач предлага пари в брой за част от сконтираният дълг.

1.4. Цена на капитала

Цената на придобиването на финансовите ресурси е всъщност цената на капитала. Съществуват две различни концепции върху стойността на капитала и те се изразяват чрез така наречените “средна стойност” (Average cost) и “ маржинална стойност” (Marginal cost). Средната стойност показва колко струва целият капитал, който се използва в даден момент. Маржинална стойност е стойността на следващото нарастване на капитала, използван за целите на бизнеса.

Установяването на цената на капитала цели да се определи цената на отделните му елементи, както и общата негова стойност с оглед на:

- изграждане на най-ефективна структура на капитала
- съпоставяне между текущата и маржиналната (бъдещата) му цена с оглед вземането на едни или други инвестиционни решения.
- установяване ефективността на капитала и на производството въобще.

1.5. Капиталова структура на фирмата.

Капиталовата структура на фирмата изразява величината и съотношението на източниците за дългосрочно финансиране на фирмата.

Капиталовата структура дава най-обща представа дали функционирането на дадена фирма се осъществява в преобладаваща степен от наличието на собствен капитал или е за сметка на чужд капитал.

Между стойността на капитала и крайната структура на използвания капитал съществува пряка връзка. Тя се състои в това, че всяка фирма се стреми да използва най-евтиния начин за капиталово финансиране, но това съвсем не означава че финансирането трябва да бъде само от един определен източник.

Всъщност капиталовата структура отразява дела, относителните величини на различните източници на капитала отразени в пасива на баланса - собствени и чужди.

По същност тя е съотношение между собствените и чужди капитали. Това съотношение е решаващо за всеки бизнес.

Капиталовата структура може да се разглежда в няколко аспекта:

- по-обобщен аспект: Имат се в предвид преди всичко източниците за дългосрочно финансиране главно под формата на акции и дългосрочни кредити
- по-широк аспект: Включват се краткосрочните кредити също и задлъжнялостта към доставчици, персонал, бюджет.

Капиталовата структура се свежда до два основни елемента:

- собствен капитал - т. е капитал на собствениците;
- дългосрочни кредити - банкови и облигационни.

Капиталовата структура може да се изрази и като съвкупност от всички източници на финансиране, отразени в пасива на баланса, взети с техните относителни тела.

Основен показател за капиталовата структура е коефициентът Дълг/Капитал (Д/К). Той е равен на:

$$Д / К = \frac{Д}{ОА + Д}$$

където:

Д е дългосрочният дълг;

ОА - пазарната стойност на обикновените акции.

Наблюденията показват, че фирмите се стремят да поддържат определено съотношение между дълга и собствения капитал, въпреки неизбежните колебания в капиталовата структура. Обяснението е следното: При по-значително увеличаване на коефициента Д/К на дадена фирма, кредиторите стават предпазливи и изискват по-висока лихва и по-голямо обезпечение, а повишеният риск води към нарастване на изискуемата норма на възвръщаемост за акционерите.

Въздействието на промените на дела на дълга в капитала на фирмата върху нормата на дохода на акционерите се нарича финансов ливъридж (финансов лост).

Силата на финансовия ливъридж може да се измери както с брутната печалба, намалена с лихвата, така и с нетната печалба, изчислена, като от брутната печалба (включваща и лихвата) се спаднат лихвата и данъкът върху печалбата.

В първия случай равнището на финансовия ливъридж ще бъде:

$$\text{Финансов ливъридж} = \frac{БПЛ}{БПЛ - Л}$$

където:

БПЛ е брутната печалба и лихва;

Л - лихвата по дълга.

Ако използваме изходните данни на горния пример, ще имаме:

$$\text{Финансов ливъридж} = \frac{1.5}{1.5 - 0.625} = 1.71$$

Вижда се, че поради увеличението дял на дълга от 0 на 50%, един процент увеличение на БПЛ предизвиква 1,71% нарастване на брутната печалба и лихвата, намалена с лихвата.

Равнището на финансовия ливъридж може да се изчисли и по следния начин:

$$\text{Финансов ливъридж} = \frac{\% \text{ изменение НДА}}{\% \text{ изменение БПЛ}}$$

където: НДА е нетният доход на една акция.

Ако фирмата работи предимно със собствен капитал, среднопретеглената цена на този капитал ще бъде твърде висока, а нормата на възвръщаемост за акционерите - пониска от изискуемата. Ако обаче фирмата увеличи прекалено дела на привлечения (заемия) капитал, финансовият ливъридж престава да действа, защото по-големият риск предизвиква покачване на изискуемата норма на възвръщаемост от облигационерите и акционерите, което не се компенсира от увеличената печалба.

II. Анализ на капитала и рентабилността в СД „Петров, Калчев, Георгиев“

1. Кратка характеристика на фирма СД " Петров, Калчев, Георгиев " – предмет на дейност, цели и задачи

Фирмата е създадена през месец декември 1999 г. , но в действителност започва развитието на дейността си през 2000 г. Основния предмет на дейност на СД " Петров, Калчев, Георгиев " е производството на основни и резервни части за радиатори и хладилна техника.

Фирмата е създадена в България като филиал на гръцка фирма със същата основна дейност.

Продукцията на фирмата е с високо качество и е на сравнително ниски цени. Пазарът на парни котли в България е доста ограничен, поради което те се изнасят предимно за Гърция и въпреки голямата конкуренция "Калитея" АД се е наложила на гръцкия пазар. Седмично за Гърция се изнасят по 20 до 50 парни котела. Това означава , че годишния износ възлиза на средно 2000 котела, на обща стойност около

500 000 щатски долара.

Пазарът на охладителна техника в нашата страна е сравнително по-развит, но въпреки голямата конкуренция фирмата си е извоювала относително голям пазарен дял, поради ниските цени и същевременно високото качество.

Фирма „Калитея“ АД в България разполага с много добри финансови и управленски специалисти и високо квалифицирани работници, чието обучение в Гърция и натрупания след това опит позволяват технологичните процеси да се провеждат на едно високо съвременно равнище.

2. Текущо финансово състояние на СД „Петров, Калчев, Георгиев“

В СД „Петров, Калчев, Георгиев“ записания капитал е внесен изцяло-една част по банков път, една под форма на машини и съоръжения и друга част в брой. По банков път са внесени 141 468 лв., под формата на машини и съоръжения — 150 000 лв., в брой — 50 000 лв.

Резервът от последващи оценки във фирмата е формиран от доценка на дълготрайни активи (машини и съоръжения) в края на годината и в размер на 221 415 лв.

Във фирмата има заделени общи резерви и други резерви, които са заделени от реализираната печалба предходни години в резултат на взето решение на Общо събрание на дружеството. В общите резерви са отнесени 4159 лв. от печалбата от текущата година, а в другите резерви — 37 708 лв.

В предприятието има и неразпределена печалба през предходния период в размер на 927 лв., отнесена към общите резерви.

Останалият зает капитал на фирмата са задължения към доставчици, клиенти, персонал, осигурителни организации, данъчни задължения и др. По същността си това са разчетни взаимоотношения и не са обект на това изследване.

Информационната база за анализа на финансовото състояние на предприятието и за структурата на неговия капитал е изготвена в края на годината. Годишен финансов отчет, който съгласно изискванията на НС1, включва:

- Счетоводния баланс
- Счетоводния отчет за приходите и разходите
- Отчет за паричните потоци
- Отчет за собствения капитал
- Приложение към годишния счетоводен отчет.

За нуждите на по-нататъшното ми изследване представям по-долу счетоводен баланс, отчет за приходите и разходите и отчет за собствения капитал на СД „Петров, Калчев, Георгиев“ към 31.12.2005г.

БАЛАНС
към 31.12.2005 г.
на СД „Петров, Калчев, Георгиев”

Актив			Пасив		
Раздели, групи, статии	Сума (лева)		Раздели, групи, статии	Сума (лева)	
	текуща година	предх. година		текуща година	предх. година
a	1	2	a	1	2
А. Дълготрайни (дългосрочни) активи			А. Собствен капитал		
I. Дълготрайни материални активи			I. Основен капитал		
1. Земи (терени)			1. Основен капитал	341468	341468
2. Сгради и конструкции	531990	372378	в.ч.невнесен капитал		
3. Машини и оборудване	456315	311221	2. Изкупени собствени акции		
4. Съоръжения			Общо по група I:	341468	341468
5. Транспортни средства			II. Резерви		
7. Други дълготрайни материални активи	35333	14950	1. Премии от емисия		
8. Разходи за придобиване и ликвидация на дълготрайни материални активи	219899		2. Резерв от последващи оценки на активите и пасивите	221415	
Общо за група I:	1243536	698550	- на дълготрайни активи		
II. Дълготрайни нематериални активи			- на краткотрайни активи		
1. Права върху собственост			- на финансови инструменти		
2. Програмни продукти	1192	1423	3. Целеви резерви:		
3. Продукти от развойна дейност			в т.ч.:		
4. Други нематериални активи			- общи резерви	4159	
Общо за група II:	1192	1423	- специализирани резерви		
III. Дългосрочни финансови активи			- други резерви	143514	105806
1. Дялове и участия:			Общо за група II:	369089	105806
в т.ч. в:			III. Финансов резултат		
- дъщерни предприятия			1. Натрупана печалба (загуба)		
- смесени предприятия			в т.ч.:		
- асоциирани предприятия			- неразпределена печалба		927
- други предприятия			- непокрита загуба		
2. Инвестиционни имоти			2. Текуща печалба (загуба)	(2094)	41591
4. Дългосрочни вземания			Общо за група III:	(2094)	42518
в т.ч. :			Общо за раздел „А”:	708463	489792
- от свързани предприятия			Б. Дългосрочни пасиви		
- търговски заеми			I. Дългосрочни задължения		
- други дългосрочни вземания			1. Задължения към свързани предприятия		
Общо за група III:	0	0	2. Задължения към финансови предприятия		
V. Разходи за бъдещи периоди			в т.ч.: към банки		
Общо за група V:			3. Задължения по търговски заеми		

Общо за раздел "А":	1244728	699973	4. Задължения по облигационни заеми		
Б. Краткотрайни (краткосрочни) активи			5. Отсрочени данъци		
I. Материални запаси			6. Други дългосрочни задължения		
1. Материали	32552	24514	Общо по група I:		
2. Продукция	25914	27683	II. Приходи за бъдещи периоди и финансираня		
3. Стоки			Общо за раздел „Б“:	0	0
6. Незавършено производство	30877		В. Краткосрочни пасиви		
7. Други материални запаси			I. Краткосрочни задължения		
Общо за група I:	89343	52197	1. Задължения към свързани предприятия	306125	
II. Краткосрочни вземания			2. Задължения към финансови предприятия		
1. Вземания от свързани предприятия			в т.ч.: към банки	309576	79673
2. Вземания от клиенти и доставчици	156	21068	3. Задължения към доставчици и клиенти	2299	116911
5. Данъци за възстановяване	76089	27693	4. Задължения по търговски заеми		
6. Други краткосрочни вземания	100	319	5. Задължения към персонала	11994	20785
Общо за група II:	76345	49080	6. Задължения към осигурителни предприятия	3696	
IV. Парични средства			7. Данъчни задължения	10437	
1. Парични средства в брой	940	8	8. Други краткосрочни задължения	39802	56863
2. Парични средства в безсрочни депозити	155144	22566	Общо за група I:	683927	274232
3. Блокирани парични средства					
4. Парични еквиваленти					
5. ДДС - сметка					
6. Други парични средства					
Общо за група IV:	156084	22573			
V. Разходи за бъдещи периоди	10450	0			
- отсрочени данъчни активи			II. Приходи за бъдещи периоди и финансираня	184560	59798
Общо за раздел „Б“:	332221	123850	Общо за раздел „В“:	868488	334031
СУМА НА АКТИВА (А+Б)	1576950	823822	СУМА НА ПАСИВА	1576950	823822

ОТЧЕТ

за приходите и разходите

към 31.12.2005 г.

Наименование на разходите	Сума (лева)	Наименование на приходите	Сума (лева)
	текуща година		текуща година
а	1	а	1
А. РАЗХОДИ ЗА ДЕЙНОСТТА		I. ПРИХОДИ ОТ ДЕЙНОСТТА	

I.Разходи по икономически елементи		I. Нетни приходи от продажби	
1. Разходи за материали	492999	1. Продукция	999054
2. Разходи за външни услуги	202178	2. Стоки	
3. Разходи за амортизации	88676	3. Услуги	
4. Разходи за възнаграждения	139494	4. Други	13711
5.Разходи за осигуровки	60137	Общо за група I:	1012764
7. Други разходи в т.ч.:	43294	II. Приходи от финансираня, в т.ч. от правителството	
- обезценка на активи		III. Финансови приходи	
- провизии		Приходи от лихви	108
Общо за група I:	1026777	в т.ч. от свързани предприятия	
II. Суми с корективен характер		Приходи от участие в т.ч. от дивиденди	
Балансова стойност на продадените активи (без продукция)		Положителни разлики от операции с финансови активи и инструменти	
Разходи за придобиване и ликвидация на дълготрайни активи по стопански начин		Положителни разлики от промяна на валутни курсове	30338
Изменения на запасите от продукция и незавършено производство	(41327)	Други приходи от финансови операции	
Приплоди и прираст на животни			
Други суми с корективен характер			
Общо за група II:	(41327)	Общо за група III:	30447
III. Финансови разходи		Б. Общо приходи от дейността (I+II+III)	1043211
Разходи за лихви	20005	В. Загуба от обичайна дейност	
в т.ч. лихви към свързани предприятия		IV. ИЗВЪНРЕДНИ ПРИХОДИ	
Отрицателни разлики от операции с финансови активи и инструменти			
Отрицателни разлики от промяна на валутните курсове	37187		
Други разходи по финансови операции	2662		
Общо за група III:	59855		
Б.Общо разходи за дейността (I+II+III)	1045305		
В. Печалба от обичайна дейност			
IV. Извънредни разходи		Г. Общо приходи (Б+IV)	1043211
Г. Общо разходи (Б+IV)	1045305	Д. Счетоводна загуба	2094
Д. Счетоводна печалба			
V. Разходи за данъци	0		
- Данъци от печалбата			
- Други			
Е. Печалба (Д - V)	0	Е. Загуба (Д+V)	
Всичко (Г+V+E)	1045305	Всичко (Г+E)	1045305

ОТЧЕТ

за собствения капитал на СД "Петров, Калчев, георгиев"

към 31.12.2005г.

Показатели	Осно вен капи тал	Резерви					Финансов резултат		Рез ерв от пре вод и	Общ о собст вен капит ал
		Пре мии от емис ия	Резе рв от после двац и оценк и на актив и и	Целеви резервни			Печа лба	Загу ба		
				Общи	спе циа ли зир ани	Други				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Салдо в началото на отчетния период	341468						42518			489792
1. Изменение на капитала за сметка на собствениците, в т. ч.										
а) увеличение				4159						
б) намаление										
2. Финансов резултат за текущия период								(2094)		
3. Разпределение на печалбата, в т.ч. за дивиденди							(42518)			
4. Покриване на загуба										
5. Последващи оценки на дълготрайни материални активи в т. ч.										
а) увеличение			221415							
б) намаление										
6. Последващи оценки на финансови активи и инструменти, в т. ч.										
а) увеличение										
б) намаление										
7. Промени в счетоводната политика, грешки и други										
8. Други изменения в собствения капитал										
САЛДО към края на отчетния период	341468		221415	4159		14515		(2094)		708463
9. Промени от преводи на годишни финансови отчети на предприятия в чужбина										
10. Промени от преизчисляване на финансови отчети при свръхинфлация										
Преизчислен собствен капитал към края на отчетния период	341468		221415	4159		14515		(2094)		708463

3. Анализ на капитала на СД "Петров, Калчев, Георгиев"

Анализът на капитала като част от финансово-счетоводния анализ се извършва по данни от ГФО в частност от пасива на счетоводния баланс на фирмата и от отчета за собствения капитал, което дава възможност да се изследва влиянието на преките капиталови фактори върху статиката и динамиката на различните видове капитал. Изследвайки представянето на капиталовите елементи в счетоводните отчети се цели да се изясни процеса на вземане на управленски решения относно изграждане на капиталовата структура на дружеството

Анализът на собствения капитал може да бъде извършен на база информацията от раздел А на пасива на счетоводния баланс. За целта е необходимо систематизиране на данните, за да може да се установи общата динамика на собствения капитал и влиянието на съответните фактори:

Показатели	Предходна година	Текуща година	Отклонение
А. Собствен капитал			
1. Основен капитал	341468	341468	0
2. Премии от емисии	0	0	0
3. Преоценъчен резерв	0	221415	+221415
4. Резерви	105806	147674	+41868
5. Резултат от предходи периоди	927	0	-927
6. Резултат от текущия период	41591	-2094	-43686
ВСИЧКО СОБСТВЕН КАПИТАЛ	489791	708462	+218671

От изложените по-горе данни може да се направи извода, че като цяло собствения капитал на фирмата се е увеличил през периода значително с 218 671 лв. Най-съществено влияние за формирането на това повишаване оказва покачването на стойността на преоценъчния резерв с 221 415 лв. Това се дължи на задължителната преоценка на активите в края на годината. Другият фактор, влияещ положително върху увеличението на собствения капитал е повишението на стойността на “Резервите” и по-специално на допълнителните резерви с + 41 868 лв.

Отрицателно върху стойността на собствения капитал, влияят намалението на печалбата от предходния отчетен период с –43 685 лв и преминаването ѝ в загуба за текущата година. и разпределението на положителния резултат от 2001 г. с -927 лв.

3.1. Анализ на капиталовата структура на СД “Петров, Калчев, Гоергиев” .

Обект на анализа могат да бъдат и вътрешната структура на собствения капитал, както и относителния му дял – общо и по елементи в рамките на целия капитал на фирма СД „Петров, Калчев, Георгиев” гр. Ямбол.

Раздели и групи	Балансова стойност (хил. лв)		Относителен дял (%)	
	2004 г.	2005 г.	2004 г.	2005 г.
А. Собствен капитал	489792	708463	59,5	45
I. Основен капитал	341468	341468	41,5	21,6
II. Премии от емисии	0	0	0	0
III. Преоценъчен резерв	0	221415	0	14
IV. Резерви	105806	147673	12,9	9,3
V. Резултат от предходния период	927	0	0,1	0
VI. Резултат от текущия период	41591	-2094	5	-0,1
В. Краткосрочни пасиви	334031	868488	40,5	55
I. Краткосрочни задължения	274232	683927	33,3	43,3
II. Прходи за бъдещи периоди	59798	184560	7,2	11,7
СУМА НА ПАСИВА	823822	1576950	100	100

На база информацията от горната таблица може да се направи извода, че собствения капитал на фирмата се увеличава като абсолютна стойност, но намалява като относителен дял към общите пасиви с **14,5 %** и съответно се увеличава относителния дял на краткосрочните пасиви.

За да се анализират влиянията на отделните елементи на капитала, могат да се използват следните систематизирани съотношения:

1. Коефициент на собствения капитал

$$K = \frac{СК}{К} = \frac{708463}{1576950} = 45\%$$

2. Коефициент на привлечения капитал – капиталовия механизъм:

$$K = \frac{ПК}{К} = \frac{868487}{1576950} = 55\%$$

3. Коефициент на покритие на привлечения капитал със собствен :

$$K = \frac{СК}{ПК} = \frac{708462}{868487} = 0.82$$

Коефициента на покритие на привлечения капитал със собствен показва, че 0,82 единици собствен капитал покриват 1 единица привлечен капитал, а

показателят Коефициент на привлечения капитал показва, че относителния дял на привлечения капитал заема приблизително около 55 % от стойността на целия капитал на фирмата.

Друг обект на анализа на капитала е финансовата независимост на предприятието. Тя може да се анализира посредством показателите: коефициент на финансова автономност и коефициент на задлъжнялост. Методиката за факторен анализ на коефициента за финансова автономност може да бъде реализирана посредством метода на верижните замествания:

$$\text{КФА за 2004} = \frac{\text{СК}}{\text{Пасиви}} = \frac{489792}{823822} = 59,5 \%$$

$$\text{КФА условен} = \frac{\text{СК}}{\text{Пасиви}} = \frac{708462}{823822} = 86 \%$$

$$\text{КФА за 2005} = \frac{\text{СК}}{\text{Пасиви}} = \frac{708462}{1576950} = 45 \%$$

Влиянието на промените във величината на собствения капитал върху абсолютното изменение на коефициента на финансова автономност е следното:

$$\text{КФА усл.} - \text{КФА за 2004} = 86\% - 59,5\% = 26,5 \%$$

Влиянието на промените във величината на пасивите върху абсолютното изменение на коефициента на автономност е както следва:

$$\text{КФА за 2005} - \text{КФА усл.} = 45\% - 86\% = - 41\%$$

Комплексното влияние на факторите върху абсолютното изменение на коефициента на финансово автономност е :

$$\text{КФА за 2005} - \text{КФА за 2004г} = 45\% - 59,5\% = - 14,5 \%$$

От изложените по- горе данни се прави извода, че коефициента на финансова автономност се е намалил с 14,5%, за което най-съществено влияние оказва промяната във величината на Пасивите (- 41%) и почти неутрализира положителното влияние на изменението на Собствения капитал (+ 26,5%). Това намаление на коефициента на финансова автономност може да се обясни с по-рязкото увеличение на пасивите като цяло в сравнение с по-бавните темпове на нарастване на стойността на собствения капитал. Това означава, че фирмата е понижила степента на своята финансова

независимост, или на практика тя разчита предимно на привличения и по-малко на собствения си капитал.

Важно за финансовият мениджмънт на фирмата е периодично да се анализира оборотът на капитала. Методиката за анализ може да се систематизира посредством следните показатели:

- - показатели за време на обръщение на капитала:

$$\text{За 2004} \quad K = \frac{\text{СК} + \text{ПК}}{\text{НПР}} \times 360 = \frac{489791 + 334030}{953999} \times 360 = 310 \text{ дни}$$

$$\text{За 2005} \quad K = \frac{\text{СК} + \text{ПК}}{\text{НПР}} \times 360 = \frac{708462 + 868487}{999586} \times 360 = 568 \text{ дни}$$

От изложените данни се вижда, че времето за обръщение на капитала се увеличава с 258 дни, а това означава, че някой от двата фактора (капитал и приходи) влияе негативно. За да установим кое влияние е по-силно трябва да изчислим “условно време за обръщение”:

$$K_{\text{усл.}} = \frac{\text{СК}'05 + \text{ПК}'05}{\text{НПР}'01} \times 360 = \frac{708462 + 868487}{953999} \times 360 = 595 \text{ дни}$$

Влиянието на промените във величината на капитала можем да установим по следния начин:

$$K_{\text{усл.}} - K_{2005 \text{ г.}} = 595 - 310 = 285 \text{ дни}$$

Влиянието на промените в стойността на приходите е:

$$K_{2005 \text{ г.}} - K_{\text{усл.}} = 568 - 595 = -27 \text{ дни.}$$

Това показва, че влиянието на промените на величината на приходите е отрицателно, но не защото те са се понижали. Като абсолютна сума приходите се увеличават, но темповете им на нарастване са много по-ниски, в сравнение с темповете на нарастване на стойността на капитала.

- - показатели за скоростта на обръщение на капитала:

$$\text{НПР} - \text{Нетни приходи от продажби}$$

$$\text{За 2004} \quad K = \frac{\text{НПР}}{\text{СК} + \text{ПК}} = \frac{953999}{489791 + 334030} = 1.16$$

$$\text{За 2005} \quad K = \frac{\text{НПР}}{\text{СК + ПК}} = \frac{999586}{708462+868487} = 0,63$$

- - *Показатели за капиталоемкост на приходите:*

$$\text{За 2004} \quad K = \frac{\text{СК + ПК}}{\text{НПР}} = \frac{489792+3340310}{953999} = 0,86$$

$$\text{За 2005} \quad K = \frac{\text{СК + ПК}}{\text{НПР}} = \frac{708463+868488}{999586} = 1,58$$

Понижението на скоростта на обръщение (с 0,53) и увеличението на капиталоемкостта на приходите (с 0,72), също доказват предходния извод за повишеното време за обръщение на капитала. Това намаляване на обръщаемостта на капитала би могло да окаже негативно влияние върху финансовия резултат и рентабилността на фирмата.

3.2. Анализ на рентабилността на фирма СД „Петров, Калчев, Георгиев” .

Рентабилността, в широкия смисъл на думата, представлява способността на една фирма да носи полза на своите собственици, способността на капитала да носи резултат, печалба. От друга страна рентабилността може да се разглежда като степен на доходност на капитала. Тя се определя посредством сравнението на получения резултат от дейността и използваните за това средства.

Коефициентите на рентабилност показват темповете на възвръщаемост на капитала.

Показателите за рентабилност са количествени характеристики на ефективността на приходите от продажби, на собствения и на привлечения капитал, както и на реалните активи на предприятието.

Показателите за рентабилност са:

- Коефициент на рентабилност
На приходите от продажби = $\frac{\text{Нетен размер на приходите от продажби}}{\text{Нетен размер на приходите от продажби}}$
- Коефициент на рентабилност
На собствения капитал = $\frac{\text{Финансов резултат}}{\text{Собствен капитал}}$
- Коефициент на рентабилност
На привлечения капитал = $\frac{\text{Финансов резултат}}{\text{Привлечен капитал}}$
- Коефициент на рентабилност
На активите = $\frac{\text{Финансов резултат}}{\text{Реални активи}}$
- Коефициент на рентабилност
На разходите = $\frac{\text{Финансов резултат}}{\text{Разходи}}$

Коефициентите на рентабилност са положителни величини, когато финансовия резултат е печалба и показват степента на възвръщаемост на капитала. Тези показатели са отрицателни, в случай че, за периода фирмата е реализирала загуба и посочват степента на декапитализация на предприятието.

Анализа на показателите за рентабилност се извършва по данни от Счетоводния баланс и Отчета за приходите и разходите на фирмата. За нуждите на анализа привеждаме информацията в удобен за използване вид чрез следната таблица:

Показатели	2004 г.	2005 г.
1. Нетни приходи от продажби	953999	999586
2. Размер на разходите	999535	1012493
3. Собствен капитал	489791	708462
4. Привлечен капитал	334031	868487
5. Реални активи	823822	1576950
6. Финансов резултат	41591	- 2094

Финансово-счетоводният анализ на коефициента на рентабилност на приходите от продажби се извършва чрез следния модел за факторен анализ:

$$\begin{array}{l} \text{за 2004 г.} \quad \text{РТ} = \frac{\text{ФР пг.} \quad 41591}{\text{НПР пг.} \quad 953999} = \frac{41591}{953999} = 4,4 \% \\ \\ \text{Условна} \quad \text{РТ} = \frac{\text{ФР пг.} \quad 41591}{\text{НПР тг.} \quad 999586} = \frac{41591}{999586} = 4,2 \% \\ \\ \text{За 2005 г.} \quad \text{РТ} = \frac{\text{ФР тг.} \quad -2094}{\text{НПР тг.} \quad 999586} = \frac{-2094}{999586} = -0,2 \% \end{array}$$

Абсолютно изменение на коефициента на рентабилност на приходите от продажби:

$$\text{РТ} = \text{РТ тг.} - \text{РТ пг.} = -0,2 - 4,4 = -4,6 \%$$

Влияние на промените в размера на нетните приходи върху абсолютното изменение на коефициента на рентабилност на приходите от продажби:

$$\text{Вл. НПР} = \text{РТ усл.} - \text{РТ пг.} = 4,2 - 4,4 = -0,2 \%$$

Влияние на промените във финансовия резултат върху абсолютното изменение на коефициента на рентабилност на приходите от продажби:

$$\text{Вл. ФР} = \text{РТ тг.} - \text{РТ усл.} = -0,2 - 4,2 = -4,4 \%$$

Комплексното влияние на двата фактора (КВл.) е равно на абсолютното изменение на коефициента на рентабилност на приходите от продажби:

$$\text{КВл.} = \text{вл.НПР} + \text{вл.ФР} = -0,2 + (-4,4) = -4,6 \%$$

Рентабилността на фирмата за отчетния период (2005 г.), не само, че намалява, но и приема отрицателна стойност - 0,2 %. Най-голямо влияние за това оказва финансовия резултат, който, от печалба за 2004 г., преминава в загуба през 2005 г. (-2094 лв.). Ниският темп на увеличение на нетните приходи от продажби, също оказва неблагоприятно влияние, но само с -0,2%. Тази отрицателна величина на рентабилността на приходите от продажби, показва повишаващата се степен на декапитализация на фирмата.

Методика за извършване на анализа на коефициента на рентабилност на разходите:

$$\text{За 2004 г.} \quad \text{РТР} = \frac{\text{ФР пг} \quad 41591}{\text{РД пг} \quad 999535} = \frac{41591}{999535} = 4,2 \%$$

$$\text{Условна РТР} = \frac{\text{ФР пг}}{\text{РД тг}} = \frac{41591}{1012493} = 4,1 \%$$

$$\text{За 2005 г. РТР} = \frac{\text{ФР тг}}{\text{РД тг}} = \frac{-2094}{1012493} = -0,2 \%$$

Абсолютно изменение на коефициента на рентабилност на разходите: -4,4 %.

Влияние на промените в размера на разходите върху абсолютното изменение на коефициента на рентабилност на разходите:

$$\text{Вл. РД} = \text{РТР усл.} - \text{РТР пг.} = 4,1 - 4,2 = -0,1 \%$$

Влияние на промените в размера на финансовия резултат върху абсолютното изменение на коефициента на рентабилност на разходите:

$$\text{Вл. ФР} = \text{РТР тг.} - \text{РТР усл.} = -0,2 - 4,1 = -4,3 \%$$

Комплексно влияние на факторите върху изменението на коефициента на рентабилност на разходите:

$$\text{КВл.} = \text{РТР тг.} - \text{РТР пг.} = \text{вл.РД} + \text{вл.ФР} = -0,1 + (-4,3) = -4,4 \%$$

Този показател, отново доказва сериозното отрицателно влияние на загубата , като финансов резултат (- 4,3 %). Слабото повишаване на размера на разходите, също влияе неблагоприятно, но в много по- ниска степен (- 0,1 %). Комплексното влияние на двата фактора води до намаляване на рентабилността на разходите, като цяло с - 4,4%, което в бъдеще ще доведе до още по-тежки последици.

4.Изводи,тенденции и насоки в развитието на СД “Петров, Калчев, Георгиев”.

От направения финансово-счетоводен анализ на фирма СД “Петров, Калчев, Георгиев” , е видно, че през изтеклия отчетен период настъпва влошаване на финансовото състояние на дружеството.Въз основа на показателите от анализа можем да направим изводите:

1.Собствения капитал се увеличава като абсолютна сума, но намалява като относителен дял към капитала на дружеството с 14.5% и се увеличава дялът на краткосрочните задължения.

2.Отрицателно върсу собствения капитал намалението на печалбата и преминаването и в загуба.

3.Коефициента на покритие на дълга показва че 0.82 единици от собствения

капитал покриват 1 единица от привлечения капитал. Относителния дял на привлечения капитал заема около 55% от стойността на капитала. Фирмата е понижила степента на своята финансова независимост и на практика тя разчита на привлечения и по-малко на собствения капитал.

4. Понижена е скоростта на обръщение на капитала, а това оказва негативно влияние на финансовия резултат.

5. Рентабилността на фирмата през последния отчетен период намалява и приема отрицателна величина.

В известен смисъл, полученият отрицателен финансов резултат, може да се обясни и с някои специфични вътрешнофирмени процеси. Както е посочено в баланса на фирмата, дълготрайните активи се увеличават двукратно. Друга причина е започването на строеж на нови производствени помещения, в които фирмата инвестира свободния си капитал. Това ясно проличава при разглеждането на баланса, в статията "Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи", чиято стойност се увеличава с над 300 000 лв. Причини от мащабите на фирмата са и например продуктова структура и пазарна позиция.

Като съществена причина за влошени финансови показатели, може да се посочи и увеличаването на задълженията по получени банкови заеми. По тази статия в пасива на счетоводния баланс се забелязва почти четирикратно повишаване на сумите.

Влияние оказват и някои макроикономически показатели, като в най-голяма степен това са :

- липсата на икономически растеж като цяло в страната
- намалената икономическа активност
- свиването на пазарния дял на фирмата в търговията с охладителна техника, поради нарастналата конкуренция
- повишените разходи за основни суровини и материали, за външни услуги и амортизационни отчисления

Ето защо, за по-нататъшното развитие на фирма СД "Петров, Калчев, Георгиев" е необходимо да се набележат конкретни цели и насоки.

Основните пътища за икономическото стабилизиране на фирмата при пазарните условия, при които се налага да осъществява своята дейност, следва да се определят на базата на анализа на сегашното ѝ състояние, за да се постигне желан икономически ефект. Оптимизирането на финансовия резултат на предприятието е пряко свързано с увеличаването и управлението на капиталите на дружеството. Тенденцията за разширяване на дейността на СД "Петров, Калчев, Георгиев" ще

изисква за в бъдеще стриктен анализ на движението на капитали в дружеството. Поради тази причина, както по реда на управленското технологизиране на проблемите, така и по техния приоритет, тези основни пътища могат да се формулират както следва:

1. Развитие на активна и научно-обоснована дейност в областта на маркетинга
2. Оптимизиране на производствената структура:
3. Усъвършенстване на финансовия мениджмънт, чрез намаляване звената на управление и набиране на висококвалифицирани специалисти със сериозни познания по финансово- стопански анализ.
4. Усъвършенстване на системата на заплащане на всички работещи във фирмата, при строго отчитане приносът на всеки от тях за повишаване на икономическия просперитет на дружеството.

Заклучение

Финансовото състояние на предприятието е моментна характеристика на активите и пасивите на предприятието. Тя не бива да се разглежда изолирано, а в непосредствена връзка с резултатите от инвестиционната, производствената, търговската и финансовата дейност на предприятието през даден отчетен период.

Изследвайки финансово-счетоводната дейност в предприятието относно капитала можем да кажем, че това е процес, който се характеризира със следните функции и задачи:

1. Счетоводно отчитане на капитала-отчитане на формирането на капитала, отчитане движението на капитала през отчетния период, осъществяване на периодично и годишно счетоводно отчитане (в.ч. и на капитала), изготвяне на годишни финансови отчети (в два от тях - БАЛАНС в раздел ПАСИВ и Отчет за собствения капитал – информацията за движението и състоянието на капитала през отчетния период заема основно място)

2. Финансово-счетоводен анализ - полвайки информацията от ГФО се осъществява анализ на структурата на капитала, на неговата рентабилност, на финансовия ливъридж, на финансовата автономност и др., като целта е не само да се установи величината на тези показатели, а преди всичко да се изследва влиянието на обуславящите ги фактори.

Този анализ е основата, върху която потребителите на счетоводна информация – собственици, акционери, потенциални инвеститори и най-вече управлението на предприятието могат да формулират изводи за финансовото състояние и финансовите резултати на предприятието. С помощта на резултатите от анализа управленските екипи могат да вземат решение за нуждата от реструктуриране на капитала, или за избор на най-подходящ източник за финансиране за постигане на целите на предприятието.

Литература

1. Дурин, Ст., Счетоводство на предприятието, Форком, 2002
2. Дурин, Ст. и колектив, Текущо данъчно и счетоводно отчитане и годишно приключване за 2002 г., ИК "Коман", С., 2002
3. Душанов, Ив., М. Димитров, Курс по счетоводство на предприятието, С., 2002
4. Йончев, Цв., Терезова, С., Планиране и анализ на стопанската дейност на търговските фирми, София, 1998
5. Маджарова, Е., Финансов анализ, София, 1996
6. Миланова, Е. и др., Учебно- методично помагало по счетоводство на предприятието, С., 2002
7. Николов, Н., Финансов анализ, София, 1997
8. Тимчев, М., Финансово стопански анализ, София, 1999
9. Тодоров, Г., Финансово-счетоводен анализ на предприятието, ИК Стено, Варна, 2005
10. Тодоров, Г. и колектив, Счетоводство на предприятието, ИК Стено, Варна, 2004
11. Данъчно облагане и счетоводно приключване 2003 година, ИК "Труд и право", С., 2003
12. Примерен национален сметкоплан
13. Международни счетоводни стандарти
14. Национални стандарти за финансови отчети за малки и средни предприятия
15. Закон за счетоводството
16. Търговски закон